

# บทบาทด้านการปกครองวัดของเจ้าอาวาสในสถานการณ์โรคระบาดจากเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

## The Role of the Abbot's Temple Administration in the Epidemic Situation from the Coronavirus (COVID-19)

พัททล เสวตวรรณ<sup>1</sup> พระครูอุทัยสุตกิจ (สุทัน จันทสุวณโณ)<sup>2</sup> ฉัชศุภางค์ สารมาศ<sup>3</sup>  
Puttadol Sawetawan, Phrakhru Uthaisutkit (Suthan Candasuwanno),  
Chatsupang Saramat

### บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายบทบาทด้านการปกครองวัดของเจ้าอาวาสในสถานการณ์โรคระบาดจากเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ในฐานะที่เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของชุมชน จึงมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและหาทางช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ด้วยการเป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน และเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้ประชาชน เช่น การสงเคราะห์เครื่องอุปโภคบริโภค การเผาศพผู้ที่เสียชีวิตจากการติดเชื้อ การอำนวยความสะดวกในด้านอาคารสถานที่เพื่อเปิดโรงพยาบาลสนาม เป็นต้น

**คำสำคัญ (Keywords):** บทบาทด้านการปกครอง; ไวรัสโคโรนา (COVID-19)

### Abstract

The purpose of this article is to describe the role of monastic monarchy of abbots in the situation of the coronavirus disease (COVID-19) pandemic as a community center of faith. therefore take part in taking responsibility and find a way to help people who are suffering in the situation that arises. by being a dependency on the minds of the people and is an important force that will help alleviate people's suffering, such as aiding consumer goods Cremation of those who died of infection Facilitation in building premises to open field hospitals, etc.

**Keywords:** Administrative role; Corona virus (COVID-19)

---

Received: 2021-09-18 Revised: 2021-10-08 Accepted: 2021-10-12

<sup>1 2 3</sup> สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Department of Social Studies, Faculty of Education, Uthai Thani Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: uthitpariyatsunthorn.ac.th

## บทนำ (Introduction)

ด้วยสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงติดตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งทวีความรุนแรงขึ้นอย่างกว้างขวาง ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตประจำวัน และฐานะทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดความยากลำบากในหมู่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย หรือตกอยู่ในภาวะที่ต้องปรับรูปแบบการดำรงชีวิตอย่างกะทันหัน พร้อมทั้งมีพระดำริว่า วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนคู่กับสังคมไทยมานับแต่โบราณตราบจนปัจจุบัน วัดไม่เพียงแต่เป็นที่พำนักของพระภิกษุสามเณร แต่ยังเป็นสถานสาธารณสงเคราะห์ของชุมชนด้วย จึงสมควรที่จะให้วัดที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะอนุเคราะห์ประชาชนผู้ประสบความยากลำบาก ดำเนินภารกิจตามบทบาทหน้าที่ที่ดำรงอยู่นับแต่อดีตกาล การนี้ สมเด็จพระสังฆราช มีพระบัญชาโปรดให้ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พิจารณาสั่งการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ให้ประสานงานกับวัดทั่วราชอาณาจักรซึ่งมีศักยภาพเพียงพอ จัดตั้งโรงงานช่วยเหลือผู้ประสบความยากลำบากในสถานการณ์โรคระบาด ทั้งนี้ มีใช้การบังคับ แต่เป็นการกำหนดแนวทางประสานความร่วมมือ โดยให้คำนึงถึงความพร้อมของแต่ละวัด ประกอบกับการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในชุมชนนั้น ๆ เป็นสำคัญ อีกทั้งให้ประสานภารกิจร่วมกับหน่วยงานและบุคลากรทางการแพทย์และการสาธารณสุขซึ่งมีประจำอยู่ในแต่ละพื้นที่ ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงงาน และการแจกจ่าย ให้เป็นไปตามหลักสุขอนามัย โดยต้องไม่มีการจัดพิธีการ พิธีกรรม กิจกรรม หรือการบริหารจัดการใดๆ ที่ต้องให้บุคคลจำนวนมากมารวมตัวกัน กับทั้งให้ปฏิบัติตามคำสั่ง มาตรการ และคำแนะนำของทางราชการอย่างเคร่งครัด จากนั้นสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จึงได้มีหนังสือลงวันที่ 26 มีนาคม แจ้งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศและเจ้าคณะ จังหวัดทั่วประเทศ เรื่องพระทานพระดำริให้จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) เพื่อให้ดำเนินการประสานวัดที่มีศักยภาพ พร้อมทั้งสนับสนุนการ จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือฯ หรือโรงงาน ทั้งยังกำชับว่า วัดที่จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือฯ ให้ปฏิบัติตาม คำสั่ง มาตรการ และคำแนะนำของทางราชการอย่างเคร่งครัดด้วย

ขณะนี้มิ่วัดที่ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) แล้ว มากกว่า 200 แห่งทั่วประเทศ เช่น วัดยานนาวา, วัดอรุณราชวราราม, วัดระฆังโฆสิตาราม, วัดลาดปลาเค้า, วัดบำเพ็ญเหนือ, วัดสะพาน, วัดนิมมานรดี, วัดบางนาใน, วัดบางบอน, วัดนายโรง, วัดเจติยหลวง จ.เชียงใหม่, วัดพระธาตุศรีจอมทอง จ. เชียงใหม่ วัดไร่ขิง จ.นครปฐม, วัดสว่างอารมณ์ จ.นครปฐม, วัดสามัคคีบรรพต จ.ชลบุรี, วัดคุณหญิง สัมจิณี จ.ปทุมธานี, วัดทรงเสวย จ.ชัยนาท, วัดเขาพระทอง จ.นครศรีธรรมราช, วัดมงคลวนาราม จ. สระบุรี, วัดจำศีล จ.สระบุรี เป็นต้น ทั้งกำลังมีอีกหลายศูนย์ฯ ที่กำลังทยอยจัดตั้งขึ้นอย่างต่อเนื่องตามพระดำริของสมเด็จพระสังฆราช

ศูนย์ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตามพระดำริของสมเด็จพระสังฆราชชั้น เพื่อเป็นการช่วยเหลือ เยียวยา ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 เช่น ตกงาน เป็นต้น ซึ่งนอกจากแจกจ่ายอาหาร น้ำดื่มแล้ว บางวัดมีการนำจีวรของพระสงฆ์ที่ยังไม่ได้ใช้มาตัดเย็บเป็นหน้ากากผ้าแจกจ่ายให้ประชาชนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคนี้ด้วย หน่วยงานแต่ละแห่งจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) อย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ดังนั้น ประชาชนที่เดือดร้อนแล้วมาที่โรงพยาบาลไม่ต้องกังวล กรณีการฉกฉวยสิ่งของผู้ป่วยโควิด-19 และการจัดกิจกรรมของวัดในช่วงการระบาดของโรคนี้ เป็นการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์รวมทั้งการฉกฉวยสิ่งของผู้ป่วยโควิด-19 ประชาชนและวัดไม่ต้องเป็นห่วง เพราะกระทรวงสาธารณสุขมีขั้นตอนที่ปลอดภัย พระสงฆ์ไม่ต้องสัมผัสศพ ทั้งยังมีการฆ่าเชื้อแล้วด้วย ส่วนกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด ไม่ควรจัดงานให้คนมารวมตัวกันมาก ถ้างดได้ ควรงด และหากพระสงฆ์มีข้อสงสัยสามารถสอบถามได้ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด (พศจ.) ทั่วประเทศ

ศูนย์ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) นับเป็นงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ ที่เป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญของคณะสงฆ์ ในการช่วยเหลือประชาชนยามที่เกิดภัยต่าง ๆ อาทิ ภัยธรรมชาติ อุทกภัย อัคคีภัย วาตภัย โรคระบาด ปัญหาสังคม คนไร้ที่พึ่ง เป็นต้น และนับเป็นอีกครั้งที่คณะสงฆ์แสดงให้เห็นว่า เมื่อใดก็ตามที่ประชาชนในประเทศไทยเดือดร้อน ตระก่าลำบาก วัดและพระสงฆ์จะอยู่เคียงข้างและไม่มีทางทิ้งประชาชนอย่างแน่นอน

### สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

เนื่องจากขณะนี้ มีโรคอุบัติใหม่ คือ โรคโควิด-19 (COVID-19) ซึ่งระบาดไปทั่วโลก รวมทั้งระบาดในประเทศไทย Confirmed Cases จากองค์การอนามัยโลกแล้วกว่า 6 ล้านราย คือ จำนวน 6,272,098 คน มี Confirmed Deaths จำนวน 379,044 คน คิดเป็นอัตราการเสียชีวิตร้อยละ 6.04 จาก 216 ประเทศทั่วโลก ซึ่งจำนวนการติดเชื้อและอัตราการเสียชีวิตมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้น แต่ไม่ได้ขึ้นแบบอัตราเร่ง (Exponential Curve) บุคลากรทางการแพทย์เป็นผู้ที่เสียสละอย่างมาก ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อรักษาผู้ที่เจ็บป่วยด้วยโรคโควิด-19 โดยเฉพาะในช่วงแรก ๆ ของการเกิดโรค ทั้งจากการไม่ทราบว่าเป็นเชื้อโรคที่เกิดขึ้นนั้นคืออะไร และการตระหนักเรื่องของการป้องกันอนามัยส่วนบุคคลยังไม่เข้มแข็งจริงจัง ส่งผลให้บุคลากรที่ให้การดูแลรักษาด่านแรกไม่ได้ใช้การป้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการสัมผัสผู้ติดเชื้อโดยตรงเป็นเวลานานและการขาดแคลนอุปกรณ์ป้องกัน อนามัยส่วนบุคคลอย่างมาก (Personal Protective Equipment; PPE) บุคลากรที่ให้การดูแลรักษา (ด่านแรกได้รับความรู้ไม่เพียงพอ และขาดการฝึกอบรมวิธีการสวมใส่และถอดอุปกรณ์ป้องกัน อันตรายส่วนบุคคล เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุของการติดเชื้อโควิด-19 ดังนั้นการควบคุมและป้องกัน

การติดเชื้อมีความสำคัญอย่างยิ่ง การพัฒนาทางด้านไวรัส มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นเรื่องจำเป็น

ประเทศไทยพบการระบาดระลอกใหม่ของโรคโควิด-19 ในช่วงปลายปี 2563 เริ่มตั้งแต่วันที่ 17 ธันวาคม 2563 พบหญิงไทย อายุ 67 ปี อาชีพค้าขายที่ตลาดกลางกุ้ง ในตำบลมหาชัย อำเภอเมือง สมุทรสาคร ติดเชื้อโดยไม่มีประวัติการเดินทางออกนอกประเทศ ซึ่งทางกรมควบคุมโรคคาดว่าติดเชื้อมาจากแรงงานชาวมียนมาในตลาดกลางกุ้ง ซึ่งเป็นพื้นที่มีแรงงานชาวมียนมาอยู่อย่างหนาแน่น ซึ่งทางจังหวัดสมุทรสาคร ได้ลงทำการตรวจเชื้อเชิงรุก และพบว่าผู้ติดเชื้อรายใหม่ในแรงงานชาวมียนมา ที่ไม่มีอาการจำนวนมาก โดยในวันที่ 20 ธันวาคม 2563 พบผู้ติดเชื้อรายใหม่ถึง 516 ราย จากการสุ่มตรวจ 1,192 ราย คิดเป็นอัตราถึงร้อยละ 43 ของผู้ที่ได้รับการตรวจทั้งหมด จากการพบผู้ป่วยจำนวนมากในช่วงนี้ประกอบกับประเทศไทยเข้าสู่ฤดูหนาว ซึ่งอากาศเย็นจะส่งผลให้ไวรัสมีอายุยาวนานขึ้น ดังนั้นจากการคาดคะเนพบว่าจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกใหม่ในประเทศไทยครั้งนี้ อาจจะรุนแรงกว่าเดิม เพราะหากดูจากสถิติการแพร่ระบาดรอบ 2 จาก 75 ประเทศ พบว่า ร้อยละ 90 มีการระบาดรุนแรงกว่าเดิม โดยในหลายประเทศจะพบจำนวนผู้ติดเชื้อต่อวันสูงขึ้น ดังนั้นในประเทศไทยอาจเป็นไปได้ที่จะมีการระบาด อาจพบจำนวนผู้ติดเชื้อสูงสุดต่อวันอาจจะเพิ่มถึง 5 เท่าตัว และอาจต้องใช้ระยะเวลาในการควบคุมการระบาดนานขึ้นถึง 2 เท่า ดังนั้น หากประเทศไทยเข้าสู่การระบาดรอบ 2 อย่างเต็มตัว อาจมีผู้ติดเชื้อสูงถึงวันละ 800 ราย และการควบคุมต้องใช้เวลานานถึง 3 เดือน มาตรการการป้องกันการดำเนินการในช่วงนี้ คงต้องให้ประชาชนร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อหยุดการแพร่กระจายเชื้อ โดยการให้ประชาชนอยู่บ้าน ลดการเดินทางลดการรวมกลุ่มของประชาชนในเทศกาลต่าง ๆ สำหรับมาตรการส่วนบุคคลซึ่งต้องเน้นย้ำให้เป็นนิสัยได้แก่การใส่หน้ากากอนามัย การไม่เดินทางไปพื้นที่เสี่ยงและเน้นให้ประชาชนเรื่องการให้ประวัติที่ถูกต้อง แม่นยำ เมื่อไปพบแพทย์ สำหรับสถานการณ์จากนี้ไป รัฐบาลควรตัดสินใจที่จะควบคุมการระบาดโรคโควิด-19 อย่างเข้มข้นโดยอาจจะนำมาตรการล็อกดาวน์ ตามสถานการณ์ที่มีแนวโน้มจะมีผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นรุนแรงในกลุ่มจังหวัดต่าง ๆ หรืออาจจะเป็นระดับภูมิภาค เพื่อลดการเคลื่อนที่ของประชาชนอันจะเป็นการนำไปสู่การควบคุมการระบาดระลอกใหม่ของโรคโควิด-19 ในประเทศไทยได้โดยเร็วต่อไป

### แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

**ความหมายของบทบาท** บทบาท คือ การแสดงออกหรือพฤติกรรมหรือการพบปะสังสรรค์เกี่ยวกับตำแหน่งนั้น ๆ ของบุคคลในกลุ่มสังคมในแง่จิตวิทยาบทบาท คือ การแสดงออกหรือการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล และในแง่จิตวิทยาสังคม บทบาท คือการแสดงออกหรือการปฏิสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งนั้น ๆ ของบุคคลในสังคม บทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่าง ๆ พึงกระทำ นั่นคือเมื่อสังคมกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้สถานภาพใดอย่างใดแล้ว บุคคลในสถานภาพนั้น ๆ จะต้องประพฤติหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ การที่เรากำหนดเรียกบุคคลหนึ่งว่าเป็น

ข้าราชการหรือตำแหน่งใด ๆ นั้นเป็นการเรียกตามสถานภาพของผู้นั้น สถานภาพจะเป็นตำแหน่งที่ได้จากการเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นสิทธิและหน้าที่ทั้งหมดที่บุคคลมีอยู่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสังคมโดยรวม สถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างไรในสังคม สถานภาพเป็นสิ่งเฉพาะบุคคลทำให้บุคคลนั้นแตกต่างจากผู้อื่น และมีอะไรเป็นเครื่องหมายของตนเอง

สรุปได้ว่า บทบาทคือหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องปฏิบัติตามสถานภาพที่พึงจะได้รับจากสังคม ซึ่งอาจจะแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับสถานะของบุคคลที่ได้รับบทบาทในแต่ละบทบาท เช่น บทบาทของความเป็นแม่ ก็ปฏิบัติหน้าที่อย่างหนึ่ง บทบาทของความเป็นพ่อก็ปฏิบัติตามหน้าที่อีกบทบาทหนึ่ง ในขณะที่บทบาทของครู/อาจารย์ ก็ยังมีหน้าที่หรือบทบาทอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งบทบาทในแต่ละด้านมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสถานภาพของบทบาทของแต่ละบุคคล บทบาทเป็นการทำตามสิทธิหน้าที่ของผู้อยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ คือหน้าที่ที่เขาต้องทำในฐานะที่ครองตำแหน่งนั้น ๆ บทบาทจึงเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่เขาทำในตำแหน่งที่เขาครองอยู่ เช่น ผู้มีตำแหน่งเป็นพ่อแม่มีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องทำหลายอย่าง เช่น เลี้ยงดูลูก ให้การศึกษาอบรม ให้ความอบอุ่นทางใจ และมีสิทธิที่จะได้รับอะไรตอบแทนหลายอย่าง เช่น ครู อาจารย์ ก็เช่นเดียวกัน เราอาจคิดว่า บทบาทเป็นเรื่องของสังคมแต่มีจิตวิทยาของบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องความคิดนี้ช่วยให้เข้าใจว่า ทำไมผู้ครองตำแหน่งเดียวกันจึงแสดงบทบาทแตกต่างกันไป เช่น ตำแหน่งประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี อธิการบดี คณบดี และตำแหน่งอื่น ๆ เป็นตำแหน่งที่มีบรรทัดฐาน กำหนดสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ เอาไว้ ผู้อยู่ในตำแหน่งเหล่านั้นจะต้องทำหน้าที่หลายอย่าง และจะได้รับสิ่งตอบแทนหลายอย่าง แต่ผู้อยู่ในตำแหน่งเหล่านั้น จะแสดงบทบาทแตกต่างกันออกไป เพราะแต่ละคนมีลักษณะทางจิตและบุคลิกต่างกันไป รวมทั้งมีปัจจัยสำคัญอีกหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น กาลเวลาและสถานการณ์เฉพาะต่าง ๆ เช่น เมื่อมีบรรทัดฐานใหม่ ๆ เกิดขึ้นหรือเมื่อเลิกใช้บรรทัดฐานอันเก่า บทบาทนั้นเป็นพฤติกรรม ในบางครั้งอาจขัดแย้งกันได้ เมื่อแต่ละคนมีหลายสถานภาพแต่ละคนจึงมีหลายบทบาทด้วย ดังนั้นอาจมีบทบาทที่ขัดกันได้ เมื่อต้องแสดงบทบาทที่ต่างกันในเวลาเดียวกัน เช่น มารดาที่ทำงานด้วยความขัดแย้งในบทบาทเมื่อลูกไม่สบาย เพราะถ้าไปทำงานจะได้ชื่อว่า เป็นแม่ที่ไม่ดี แต่ถ้าดูแลลูกที่บ้านอาจทำให้งานเสียได้ เนื่องจากว่าในสังคมสมัยใหม่มักมีการคาดหวังในบทบาทต่าง ๆ มากไปแต่ละคนมีตำแหน่งต่าง ๆ มากมายแต่ไม่สามารถแสดงบทบาทได้ดีทุกบทบาทเพราะขาดเงินทอง เวลา และปัจจัยอื่น ๆ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ตึงเครียดได้ แนวทางแก้ไขปัญหานี้ควรเลือกแสดงบทบาทใดบทบาทหนึ่งให้ดีที่สุด สำหรับบทบาทอื่น ๆ เอาแค่นั้นไปเท่านั้นหรือบางครั้งต้องทิ้งบทบาทใดบทบาทหนึ่งไปชั่วคราว

สรุปได้ว่า ลักษณะของบทบาทที่กำหนดและวางระเบียบไว้อย่างชัดเจน บุคคลที่อยู่ในลักษณะบทบาทนั้นจะต้องมีสิทธิและหน้าที่กระทำอะไรบางอย่างในองค์กรต่าง ๆ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ก็เช่นเดียวกับบทบาท จำเป็นต้องเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับลักษณะกับบทบาทที่กำหนดไว้ขององค์กรนั้น ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้มีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ดี ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ และเป็นสิ่งจำเป็น

อย่างยิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องทราบถึงบทบาทของตนว่ามีขอบเขตการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงไร เพื่อจะได้แสดงลักษณะของบทบาทการปฏิบัติที่ดี เป็นไปด้วยความถูกต้องและมีประสิทธิภาพ บทบาททางสังคมจะถูกกำหนด และวางระเบียบไว้เพื่อการปฏิบัติอย่างชัดเจนว่าบุคคลอยู่ในบทบาทนั้น จะต้องมีส่วนและหน้าที่กระทำอะไรบ้างในองค์กรนั้น ๆ และสังคมได้วางระเบียบไว้อย่างชัดเจนว่าบุคคลในองค์กรดังกล่าวมีบทบาทหน้าที่อย่างไร เพราะฉะนั้นบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งจึงมีความจำเป็นต้องเข้าใจอย่างชัดเจน ว่าตำแหน่งในองค์กรดังกล่าวมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติอย่างไร เกี่ยวกับบทบาทที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้มีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ดี ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ถือปฏิบัติจะต้องทราบถึงบทบาทของตนว่า ตนมีขอบเขตในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงไร เพื่อจะได้แสดงบทบาทตามมาตรฐานการปฏิบัติที่ดี

**ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท** เป็นทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ โดยกล่าวถึงลักษณะของสังคมมนุษย์และลักษณะของปัจเจกบุคคล แล้วย้ำให้เห็นว่าตัวเชื่อมระหว่างมนุษย์กับสังคมนั้นก็คือบทบาท สังคมมนุษย์คือโรงละคร มนุษย์แต่ละคนมีตำแหน่งต่าง ๆ ชัดเจนที่จะต้องดำรง มีบรรทัดฐานสังคมควบคุมพฤติกรรม ตัวละครต้องเชื่อฟังผู้กำกับ มนุษย์ทุกคนก็เชื่อฟังผู้มีอำนาจในสังคม ตัวละครแสดงเรื่องราวกับเพื่อนนักแสดง มนุษย์ทุกคนก็ปรับตัวให้เข้ากับผู้ชม ต้องสวมบทบาทผู้ชมประเภทต่าง ๆ และประการสุดท้ายต้องอาศัยความรู้ความชำนาญของตนช่วยในการแสดง อาศัยศักยภาพของตน และทักษะในการแสดงบทบาทเข้าช่วย เป็นสไตล์ของตนในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ทฤษฎีบทบาทมีแนวคิดที่ว่า มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมบทบาทตามความคิดเห็นหรือทัศนคติที่ได้รับผลมาจากความคาดหวังของสังคม ตามตำแหน่งสถานภาพของบุคคลนั้น หรือพฤติกรรมบทบาทเป็นมาจากปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ ความคิดเห็นหรือทัศนคติส่วนบุคคล

สรุปได้ว่า แบบแผนของพฤติกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับอำนาจหน้าที่และสิทธิ ซึ่งอยู่ในเขตของสถานภาพหรือฐานะของตำแหน่งทางสังคมที่บุคคลนั้นดำรงอยู่ เป็นการทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพระสงฆ์ บทบาทของผู้นำ หรือผู้ปกครอง บทบาทของครูอาจารย์ ดังนั้นการแสดงบทบาทของบุคคลจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น สถานภาพ ตำแหน่งทางสังคม ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ อุปนิสัย ทัศนคติ เป็นต้น

### บทบาทเจ้าอาวาสในการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส ต้องมีคุณสมบัติข้อ 25 ตามกฎหมายเถรสมาคม ข้อ 26 ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสนอกจากพระอารามหลวงในตำบลใด ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลนั้น กับเจ้าคณะอำเภอปรีชาสงฆ์ และทายก ทายิกาแห่งวัดนั้น พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 6 และข้อ 25 ถ้าปรีชาเห็นพ้องกันในพระภิกษุรูปหนึ่งรูปใดก็ดี หรือเห็นแตกต่างกันในพระภิกษุหลายรูปก็ดีให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเสนอเจ้าคณะจังหวัดพิจารณา ถ้าเจ้าคณะจังหวัดเห็นสมควรให้พระภิกษุรูปใดก็ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปนั้นเป็นเจ้าอาวาส ข้อ 27 ในการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส นอกจากพระอารามหลวงให้เจ้าอาวาสวัดนั้นพิจารณาคัดเลือก

พระภิกษุผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง ข้อ 28 พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในกรุงเทพมหานครต้องมีคุณสมบัติ โดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ข้อ 29 พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานครต้องมีคุณสมบัติ โดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ข้อ 30 ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาส พระอารามหลวงให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัด พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม ความในข้อ 6 และข้อ 28 หรือข้อ 29 แล้วแต่กรณีเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับเพื่อมหาเถรสมาคม พิจารณา ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ตามความในข้อ 28 หรือข้อ 29 แล้วแต่กรณี ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะภาคดำเนินการตาม ความในวรรคต้น ข้อ 31 ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ให้เจ้า อาวาสพระอารามหลวงนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามความข้อ 6 และข้อ 25 และ ระบุหน้าที่ที่ตนจะมอบหมายให้ปฏิบัติ แล้วรายงานเจ้าคณะจังหวัดเพื่อพิจารณาเสนอตามลำดับ จนถึงมหาเถรสมาคม ข้อ 32 สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้า อาวาสพระอารามหลวง ตามมติเถรสมาคม

**บทบาทด้านการปกครองของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส** โดยที่วัดเป็นสถาบันหลัก ในการปกครองและการดำเนินกิจการคณะสงฆ์และพระศาสนาที่สำคัญสุด กฎหมายคณะสงฆ์ บัญญัติให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล และให้เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนวัดในกิจการทั่วไป ให้เจ้าอาวาสเป็น ผู้ปกครองวัด เจ้าอาวาสนั้นมีฐานะเป็นผู้ปกครองวัดและและมีฐานะเป็นผู้แทนวัด ทั้งมีฐานะเป็นเจ้า พนังงานตามมาตรา 45 แห่งราชบัญญัติคณะสงฆ์เจ้าอาวาส จึงเป็นผู้มีความสำคัญต่อความเสื่อม ความเจริญของคณะสงฆ์และพระศาสนา แม้ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ก็มีฐานะอย่างเดียวกับเจ้า อาวาส เพราะความสำคัญดังกล่าว จึงบัญญัติหน้าที่และอำนาจเจ้าอาวาสไว้โดยชัดเจนใน พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ของเจ้าอาวาสไว้ใน หมวด 5 ว่าด้วยเรื่องของวัด ไว้ในมาตราที่ 37-38

สรุปได้ว่า บทบาทด้านการปกครอง ก็คือการดูแล การคุ้มครอง การระวังรักษาหรือการ บริหารของคณะสงฆ์ อีกนัยหนึ่ง หมายถึงการควบคุม ดูแลหมู่คณะสงฆ์ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มี ระเบียบวินัย เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของหมู่คณะสงฆ์หรือของสังคมนั้น ๆ

### **บทบาทด้านการปกครองวัดของเจ้าอาวาสในสถานการณ์โรคระบาดจากเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)**

บทบาทที่โดดเด่นและมีความสำคัญมากของพระสงฆ์ที่อยู่ในวัดวาอารามต่างไม่นิ่งดูตาย ได้ช่วยกันทำกิจกรรมช่วยเหลือประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 อย่างน่าอนุโมทนา เราจึงได้พบเห็น “น้ำใจของพระสงฆ์ไทย” ที่ยังเป็น “เนืองนาบุญของชาวไทยและ ชาวโลก” กันอยู่ ในระยะแรกต่างคนต่างหาวิธีเอาตัวรอด เพราะไม่รู้ว่าเมื่อใดอันตรายจะเกิดขึ้นกับ

ตนเองหรือครอบครัวของตนเอง เกิดการประกาศหยุดกิจการตามนโยบายอันเข้มงวดของภาครัฐ ในที่สุดชาวบ้านต่างได้รับความเดือดร้อนกันถ้วนหน้า จากพระดำริของสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ประมุขของคณะสงฆ์ไทยผ่านมหาเถรสมาคม จึงได้เกิดนโยบายให้วัดต่าง ๆ ทั่วประเทศตั้งโรงทานผลิตอาหารแจกจ่ายช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้านหรือในชุมชนใกล้เคียงตามที่ กำลังของแต่ละวัดจะสามารถกระทำได้ จนเกิดการตั้ง “โรงทาน” ขึ้นมาภายในวัด โดยมีพระสงฆ์ เป็นผู้นำและชาวบ้านรวมถึงพุทธศาสนิกชนมาเป็นกำลังสมทบช่วยกันผลิตอาหารเพื่อนำไปแจกจ่ายช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นบรรยากาศที่ได้พบเห็นแล้วว่าอนุโมทนาอย่างยิ่ง สองเดือนผ่านไปที่ความสุขอันเกิดขึ้นจากการให้และช่วยเหลือซึ่งกันและกันก็ได้เกิด “ตู้ (พระทำ) นำความสุข” ช่วยเหลือประชาชนติดตามมา กล่าวคือ อาหารแห้ง อาหารสุก รวมถึงเครื่องอุปโภค บริโภคที่พระท่านมีอยู่แล้วและร่วมกันบริจาคสมทบซื้อมาใส่ไว้ใน “ตู้พระทำฯ” โดยมาตั้งไว้ภายใน วัดบ้าง หน้าวัดบ้างเพื่อให้ประชาชนผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนและได้รับผลกระทบจากไวรัสโควิด-19 มาหยิบไปอุปโภคบริโภคตามความจำเป็นโดยมิได้ระบุว่าจะเป็นคนใด นี่คือภาพแห่งความ ประทับใจความศรัทธาและคุณค่าของพระสงฆ์ไทยที่ได้มีความห่วงใยประชาชนแล้วรวมเป็น “พลัง” ออกมาช่วยเหลือผู้คนในประเทศของเราอย่างอนุโมทนาสาธุการอย่างยิ่ง อีกทั้งยังมีภาพของผู้ รวบรวม ผู้ไปจัดเตรียมจัดซื้อ ภาพของผู้ใช้แรงกายทำอาหาร ภาพของพื้นที่วัดใช้ให้เป็นประโยชน์ ต่อประชาชน ภาพของประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนหันหน้าเข้ารับการช่วยเหลือจากวัดและ พระสงฆ์ไทยนี้ นับว่าเป็นประวัติศาสตร์ของชาวพุทธชาวโลกที่ได้พบเห็นน้ำใจ “บุคลากรในร่มผ้ากา สาวพัสดุ” ที่ได้กลายเป็นธงชัยแห่งการอยู่รอด การดำรงชีวิตของชาวบ้านและชาวไทยการให้ความ ช่วยเหลือประชาชนของพระสงฆ์ในวัดวาอารามต่าง ๆ อาจจะกลายเป็นข่าวผ่านสื่อสารมวลชนบ้าง และไม่ผ่านสื่อสารมวลชนบ้าง กลายเป็นสุดยอดแห่งความปรารถนาที่เราได้พบเห็นถึงความห่วงใย ซึ่งกันและกัน ดังคำโบราณที่ว่า “วัดพึ่งบ้าน และบ้านก็พึ่งวัด” สังคมไทยจึงอยู่ได้ด้วย การพึ่งพา อาศัยซึ่งกันและกันจะเป็นกิจกรรมเล็กหรือใหญ่ น้อยหรือมากก็คือการเสียสละที่แท้จริง จาก “เหตุร้าย” ก็กลายเป็น “เหตุดี” จากคงจะยำแยแต่กลับกลายเป็นอยู่ดี จากคงจะไม่รอดแต่กลับ รอดมาจนได้ นี่คือคุณค่าพระสงฆ์ไทยในยามวิกฤติของชาติและสังคม นอกจากนั้นคือการให้ข้อคิด คติเตือนใจ การให้ธรรมะเพื่อโน้มน้าวมิให้ผู้คนคิดสั้นหรือเอาตัวรอดเพียงอย่างเดียวด้วยการ “ฆ่าตัว ตาย” ก็สามารถจุดรั้งมิให้เกิดสิ่งที่เลวร้ายได้ดี อีกระดับหนึ่ง รวมถึงพระสงฆ์เองก็รู้จักเอาตัวรอด ผ่านพ้นมาได้จากการที่ “อาจจะติดเชื้อไวรัสโควิด-19” ก็ไม่เกิดขึ้นในวงการพระสงฆ์เองที่มีอยู่สาม แแสนกว่ารูปทั่วประเทศ ประเด็นสำคัญน่าสนใจ บางวัดยังมีความสามารถเปิดรับประชาชนผู้ที่ได้รับ ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ด้วยการเปิดวัดให้ประชาชนที่ไม่มีเงิน ไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้นำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและมาจุนเจือครอบครัว ได้มาทำงานรับจ้างภายในวัด มีที่พัก ให้เรียบริ้อย มีอาหารทั้งมือเช้า กลางวัน เย็นไว้บริการ รวมถึงมีเงินเป็นค่าตอบแทนแรงงานอีก ด้วย จึงเป็นภาพที่อนุโมทนา นำส่งเสริม นำนำไปเป็น “ตัวอย่างที่ดี” ให้กับวัดอื่น ๆ ที่ต้องการ เลียนแบบในสิ่งที่ดีงามในวงการพระพุทธศาสนา แต่วัดเช่นนั้นมีได้ช่วยเพียงทางกายเท่านั้น แต่ช่วย



ทางใจอีกด้วยโดยการรับผู้คนที่เคยได้รับความลำบากเหล่านั้นมาอยู่ภายในวัดแล้วโน้มน้าวให้มีพฤติกรรมเหมือนคนอยู่วัดคือ ห่างเหินบุหรี สุรา ของมีนเมา การพนัน ซึ่งเป็นอบายมุขที่นำชีวิตให้ตกต่ำ ตรงกันข้ามได้ปรับปรุงตนเองโดยขยันขันแข็งทำหน้าที่ของตนเองที่ได้รับผิดชอบ ไม่เป็นคนสามช่าคือ ขี้เกียจ ขี้ขโมย ขี้เมา เท่านั้นที่อยู่ได้ อยู่รอดอย่างแน่นอน นี่คือการใช้ธรรมะตามหลักธรรมคำสอนของพุทธองค์มาประยุกต์ใช้ในการให้ความช่วยเหลือประชาชน ให้เป็นสังคมแห่งการเอื้ออาทรซึ่งกันและกันได้ การเผยแผ่ธรรมะก็คละคล้าไปกับการทำกิจกรรมดังที่กล่าวมานี้ได้อย่างได้ผล จึงขอให้ช่วยกันส่งเสริม สนับสนุนให้มีมากขึ้นในหลายวัดต่อไป

### บทสรุป (Conclusion)

บทบาทด้านการปกครองวัดของเจ้าอาวาสในสถานการณ์โรคระบาดจากเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) พบว่า “น้ำใจ” ของพระสงฆ์ไทย มหาเถรสมาคมของชาวพุทธ รวมถึง พระสงฆ์ในประเทศไทย การสนับสนุนของชาวพุทธไทยได้กลายเป็นการจุนเจือ สร้างความศรัทธาให้กับชาวบ้านอย่างมีคุณค่าอันจะลบล้างได้ กลายเป็นประวัติศาสตร์ของการเกื้อหนุนกัน ในยามทุกข์ยาก กลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาวพุทธและชาวไทยในการใช้ศาสนสถานและศาสนบุคคลช่วยเหลือจุนเจือกัน “ขอให้ทุกท่านได้อนุโมทนาความดีที่เราได้พบเห็น ขอจงชื่นชม ขอจงเกิดศรัทธาในพระสงฆ์ไทย และในพระพุทธศาสนากันให้มากขึ้นเถิด สิ่งที่ดีในใจเราก็จะเกิดขึ้น ชีวิตเราก็จะดีขึ้น สังคมเราก็จะมีความสุขมากขึ้น” ทั้งนี้ ล้วนมาจาก “ผ้าเหลือง” นี้เองที่ได้คุ้มครองชาวไทยและชาวพุทธในยุคไวรัสโควิด-19 นี้ บทบาทให้ความช่วยเหลือชาวบ้านของพระสงฆ์ไทยจึงเป็นสิ่งที่น่าอนุโมทนาอย่างยิ่ง สังคมไทย ชาติไทยอยู่ได้ด้วยพระศาสนาและรวมถึง “ศาสนาพุทธ” “ความดี” ทุกคนสามารถทำได้ วันไหน เวลาใด สถานที่ใดก็เกิดขึ้นได้ทั้งนั้น ไม่ต้องรอวันข้างหน้า ไม่ต้องรอชาติหน้า ทำกันวันนี้เลย สิ่งใดไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ มากหรือน้อย มีคนเห็นหรือไม่มีคนเห็น ขอจงตั้งใจทำกันได้ที่ อย่างน้อยเรารู้ เราเห็น เรามีความสุข นี่คือบุญ นี่คือความสุข นี่คือประโยชน์ที่เกิดขึ้นในชีวิตเราและสังคมไทยเรา ประเทศไทยยังไม่สิ้นคนดี ขอจงทำความดีกันต่อไป และขอให้มีความสุขต่อไปเรื่อย ๆ พระสงฆ์ไทยเป็นผู้นำทางกันแล้ว พระสงฆ์ไทยเป็นแสงสว่างให้กับชาวบ้านและชาวพุทธกันแล้ว ขอจงสานต่อในสิ่งที่ดีเหล่านี้กันเถิด

### เอกสารอ้างอิง (References)

- งามพิศ สัตย์สรวง. (2543). *หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2540). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพนธ์ แจ่มเอี่ยม. (2524). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์.
- ไพรัช เจียมบรรจง. (2523). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยาการพิมพ์.
- สุรางค์ จันทน์เอม. (2520). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แพร่วิทยา.

- สุพัตรา สุภาพ. (2522). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จิรพรรณ กาญจนะจิตรา. (2540). *สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 15  
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมจิต พุกษะรัตนนท์. (2563). บรรณาธิการแถลง. *วารสารบูรพาเวชสาร*. 7(1), 7-8.
- สุรัชย์ โชคครรชิตไชย. (2563). โควิด-19: การระบาดระลอกใหม่ในประเทศไทย ปลายปี 2563.  
*วารสารสมาคมเวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย*. 10(3), ง
- ไทยรัฐฉบับพิมพ์. (2564). *น้ำใจพระสงฆ์ไทยยุคโควิด-19 ลามทุ่ง*. สืบค้น 2 สิงหาคม 2564, จาก  
<https://www.thairath.co.th/news/local/1883812>.
- ไทยรัฐฉบับพิมพ์. (2564). *วัด-พระสงฆ์ไม่ทิ้งประชาชน*. สืบค้น 3 สิงหาคม 2564, จาก  
<https://www.thairath.co.th/news/local/1813531>.